DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE V ŽIVOTĚ ŽÁKŮ POHLEDEM EMPIRICKÉHO VÝZKUMU

Jiří Zounek, Libor Juhaňák, Ondřej Bárta, Klára Záleská, Kristýna Pulišová

Klíčová slova: digitální technologie, žák, formální a informální učení, škola, rodina, virtuální prostředí, výzkum

Hlavním cílem příspěvku je popsat, vysvětlit a interpretovat dosavadní výsledky empirického výzkumu, který se zaměřuje na role digitálních technologií v životě dnešních (patnáctiletých) žáků. Sekundárním cílem příspěvku je představení nového výzkumného projektu s názvem Digitální technologie v každodenním životě a učení studentů (podporován GAČR, č. p. 17-06152S). Tento projekt se zaměřuje na digitální technologie, a to jakými způsoby vstupují do každodenního života a učení žáků, v různých kontextech a v různých prostředích.

Digitální technologie vytvářejí nové a stále se rozšiřující virtuální prostředí pro práci, učení, komunikaci, ale i trávení volného času. Žáci tak zcela přirozeně žijí ve fyzickém i virtuálním prostředí. V takovém světě pak přirozeně probíhá formální i informální učení. Někteří autoři používají termín „classrooms-as-container“, aby tak ukázali, že dosavadní diskurz o využívání ICT (ale i výzkum) je zaměřen především na způsoby, jak s pomocí těchto technologií vylepšit dosavadní přístupy k učení ve školní výuce (Zounek, 2006). Méně se však již uvažuje o tom, že ICT nejsou pouze (didaktickým) nástrojem, ale vytvářejí možnosti pro nové postupy či sociální aktivity (včetně učení), které nejsou limitovány fyzickým prostorem školní třídy (Buckingham, 2007; Erstad, 2012).

V českém pedagogickém výzkumu doposud chybí empirický výzkum zabývající se problematikou digitálních technologií v každodenním životě a učení žáků v různých kontextech a v různých prostředích.

Cílem tohoto výzkumu je prohloubit znalosti o úloze digitálních technologií v každodenním životě a učení studentů. Využíváme metodu kvalitativní obsahové analýzy, s jejíž pomocí analyzujeme výsledky i metodologii vybraných výzkumných šetření. Náš vzorek přitom tvoří zejména velké

mezinárodní výzkumy (např. PISA, ICILS, Benchmarking Access, Use and Attitudes to Technology in Europe's Schools). Pro hlubší poznání tématu jsme rovněž realizovali sekundární analýzy dat z uvedených šetření a studovali inspirativní zahraniční studie, které se věnují sekundárním analýzám dat z mezinárodních šetření (Rohatgi, Scherer, Hatlevik, 2016).

Náš výzkum ukazuje, že škola sehrává důležitou úlohu v osvojování dovedností využívat ICT v různých životních situacích. Výsledky ale také naznačují význam mimoškolního prostředí, které hraje roli nejen při samotném osvojování, ale také v dalším rozvoji schopností a dovedností využívat ICT. Výsledky výzkumů rovněž upozorňují na nevyužitý potenciál ICT ve vzdělávání, ale i na potenciální hrozby, které přináší ICT do života žáků. Příliš ovšem nevíme o „životě" a aktivitách žáků ve virtuálním prostředí.

Bibliografie

Arnseth, H., Erstad, O., Juhaňák, L., & Zounek, J. (2016). Pedagogika a nové výzvy výzkumu ICT: role digitálních technologií v každodenním životě a učení mládeže. *Studia Paedagogica*, 21(1), 87–110.

Buckingham, D. (2007). *Beyond technology. Children's learning in the age of digital culture.* Cambridge: Polity Press.

Erstad, O. (2012). The learning lives of digital youth—beyond the formal and informal. *Oxford Review of Education*, 38(1), 25–43.

Rohatgi, A, Scherer, R., Hatlevik, O. E. (2016). The role of ICT self-efficacy for students' ICT use and their achievement in a computer and information literacy test. *Computers & Education*, 102, 103-116.

Zounek, J. (2006). *ICT v životě základních škol*. Praha: Triton.